

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

17. An ex abortu casuali incurratur reservatio? Et pro praxi huius
quæstionis multi casus explanantur in textu huius Resolutionis, in quibus
ex abortu non incurritur reservatio. Ex p. 7. tr. 5. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Sup. hoc in §. 1. **A**D hoc dubium respondet P. Thef. in *Praxi* p. 1. cap. 2. §. 4. ubi sic ait. An pœna lata sententiæ inhabilitatis ad officia obliget in conscientia statim atque fuerit commissæ? Respondeo secundum magis communem sententiam obligare, prout alias Ref. xi. supra cap. 5. quia hæc pœna est purè privativa, non requirens factum hominis positivum ad sui executionem. Ita Cajetanus 2. 2. quæst. 62. art. 3. & multi quos allegat Sanchez in *Decal. lib. 1. c. 39. num. ult. & com. in to. 4. tr. 8. munitur dicunt Suar. de legib. lib. 5. cap. 9. num. 2. Corduba lib. 1. quæst. 35. num. 1. Alij tamen probabiliter tenent non ligare in conscientia ante declaratoriam, quos allegavi in d. cap. 5. limit. 1.*

2. Alij verò distinguunt, quia si pœna inhabilitatis simul cum alijs pœnis apponatur, quæ non obligent in conscientia ante declaratoriam, ut cum pœna privationis officij, vel beneficij tunc neque hæc obligabitur secus si ponatur per se, vel cum alijs merè privativis: ita Molina, to. 1. disp. 96. §. 2. cum Covarruvias & tenet Filiuc. tract. 34. num. 79. Hucusque Theſaurus.

3. Sed ego puto satis probabiliter hanc pœnam non obligare ante declaratoriam, ut docet Lessius lib. 2. c. 35. dub. 26. & Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 39. n. ult.* & alij cum hac tamen limitatione quòd si inhabilitatis pœna sit lata solum quoad illud numero beneficium, obligat in conscientia ante omnem declaratoriam: ut Suar. tom. 1. de relig. tract. ult. de simonia cap. 58. num. 9. Secundò est certum quod inhabilitas confurgens ex censura vel irregularitate, obligat in conscientia ante omnem sententiam, & ita Sanchez in *Decalogum cap. 39. n. ult.* & tali ratione ligat inhabilitas, quam Sacra Pœnitentia dispensando super irregularitate ex homicidio, vel abortu, relinquere solet in eodem dispensato. Sed circa difficultatem hujus, & superioris Resolutionis, quando casus occurrerit videbis Theſaurum ubi supra in part. 1. cap. 28. & 30.

RESOL. XVI.

An detur preventio inter judicem secularem & Ecclesiasticum contra procurantes abortum?

Et an si reus sit Ecclesiasticus tradendus sit Curia seculari? Et an ad exclusionem pœna temporalis, quando criminaliter agitur, satis presumi debeat potius inanimatus, quam animatus? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 41.

Spondeo affirmative, ut patet ex Bulla Sixti V. & ita docet Novarius in *sum. Bull. tom. 2. tit. de abortu. n. 5. unde n. 9.* sic ait: Ampliatur quartò, ut probato delicto abortus, Iudices Ecclesiastici, vel seculares possint hodie procedere contra illud committentes, quia Gregorius circa hoc nihil innovavit. Ita ille, quod etiam docet Portel. in *dub. regul. verb. Abortus, num. 9.* & Rodriguez in *Quæst. Regular. tom. 2. q. 33. art. 4.* Et si reus sit Ecclesiasticus traditur Curia seculari, ut observat ex Quaranta Barbosa de potest. Episc. 3. Allegat. 111. num. 20.

Quoad hoc lege infr. doct. ref. 20. & 21.

2. Nota tamen hic obiter, quòd ad exclusionem pœna corporalis, quando criminaliter agitur, foris præsumitur potius inanimatus, quam animatus. Ita Doctores, quos citat & sequitur Barbosa ubi supra allegat. 51. num. 139. quibus adde Trullench in *Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 2.*

RESOL. XVII.

An ex abortu casuali incorratur reservatio?

Et pro praxi hujus questionis multi casus explanantur in textu hujus Resolutionis, in quibus ex abortu

non incurritur reservatio. Ex p. 7. tract. 5. Ref. 20.

Respondet negativè Bordonus in *Confil. regul. to. 1. Ref. 45. q. 3. n. 3.* ubi sic ait: Quæres, An Abortus autem casualis est ille, qui sequitur ex aliqua actione, quam Religiosus fecit non ex intentione, & animo abortiendi, sed alio fine, five malo, ut ex odio, vel ut ex morte succederet in hæreditate, five bono, ne sequeretur infamia, &c. Respondetur, Abortus casualis non prævisus, à Religioso non inducit reservationem, quia applicatio cuiuscumque rei sit, non dicitur procuratio abortus, sed alterius rei. Confirmatur, quia casus iste intelligi debet juxta constitutionem Sixti V. ubi facit mentionem de abortu voluntario, non casuali. Deinde Nam. cap. 15. n. 14. dicit eum, qui in periculum non tamen probabile abortiendi induxit gravidam non peccare mortaliter, etiam si postea abortiat; ergo neque in casu nostro. Ita Bordonus, qui citat Floronum Grassium, & Lupum. Unde ex his Mazzuchellus tract. de cas. refer. diff. 2. c. 3. quæst. 3. resoluit non incidere in casum reservatum abortus, qui interogatur de causis abortiendi remedium aliquod bona fide aperiret, quo postea foemina alique ab abortum procurandum videretur: in eo enim si bona fides adfuit, defuit voluntas abortum procurandi, prout deinde in nullam reservationem dicendus est incidisse. Secundò excusari medicum, eum, qui ut matrem morte liberet, illi in partu laboranti portiones præbet, vel quid aliud exhibet, ut facilius partus jam maturus nascatur: licet enim partus mortuus nasceretur, adhuc tamen non esset hoc medico imputandum ad peccatum. Et ratio est, quia ille non habebat intentionem procurandi abortum, sed partum naturalem. Tertiò, excipi illum qui ignoravit foeminam esse gravidam. Ita Steph. Quaranta, verb. Abortus. Et ratio est, quia non dicitur habuisse intentionem, & propositum procurandi abortum. Sic medicus, qui nescius an mulier sit gravis, idque nec animadvertens, nec animadvertens volens medicinam præberet, ex qua abortus sequeretur, non incidere in casum, etiam si forte mortaliter peccaret ob inadvertentiam culpabilem. Et ratio est, quia ad casum hunc incurrendum non sufficit, ut abortus possit alicui imputari, sed debet esse dedita opera, & ex industria quæsitus. Sic ignorantiam quantumvis crassam, dummodo non sit ingens temeritas, excusare à censura imposita scienter aliquid facienti. Quartò non incidere in casum reservatum matrem, vel patrem, qui uxorem vel filiam leviter caute stiget, vel verbum aliquod proferat: unde mulier ita, & furore percita abortum patiat. Et ratio est, quia hoc modo non dicitur procurare abortum, neque in se, neque in sua causa. Ita Chapeauil. cas. 9. de procurat. abortus, q. 2. in princ. Belloch. de cas. refer. p. 2. q. 8. n. 100. Floronius p. 2. cas. 5. de procurantibus abortum, num. 13. Quod verum est, etiam si percussio gravis esset; ita vel percutiendo, vel oburgando ad mortalem culpam perveniret: ita tamen ut abortus non fuisset intentus. Quintò excipi mulierem illam, quæ ex repentina aliqua animi passione, puta lætitia, metu, appetitu sibi natura repugnanti, vel terribili, & formidabili alicujus aspectu, vel terrore ex armatorum, & rixantium hominum visione causato abortum patiat. Et ratio est eadem, quia ipsa non dicitur procurare, sed effectus per accidens, & cōtingenter sequitur, quinimò ut plurimum contra voluntatem sequitur. Adde excusari etiam eum, qui hujusmodi metum mulieri gravidæ incutiat, si probabiliter ignorabat periculum abortus. Secus, verò, si sciens illius facilitatem in abortiendo alicujus monstri figuram, & imaginem dedita opera representavit ad finem abortus. Et ratio est, quia vel dicitur

dicatur procurator abortus. Sexto excusatur mulier, quæ alias experta se passam esse abortum grave aliquod onus portando, vel scias conscendendo, illud deferret, aut scias conscendit, sed tamen præter intentionem faciendi abortum. Et ratio est, quia non dicitur dedit opera, & studiosè illum procurasse. Quod verum est etiam si casu contingeret, ut ea ob id abortum pateretur.

2. Unde ex his ego olim consului non incidisse in casum reservatum medicum eum, qui medicinam ordinaverit ad abortum tendentem, ut ea Ceiræ gravidæ porrigeretur, & ea per aromatarij, aut ancillæ imprudentiam fuit porrecta Sempionæ item gravidæ. Et ratio est, quia abortus iste casualis est, proindeque nec medico imputandus.

3. Non desinam tamen ponere hic ea, quæ docet Molina de *Iustit. tom. 4. tract. 3. diff. 5. n. 6.* ubi sic ait: Ex his facile intelligitur, quid dicendum sit ad eventum illum, quo quis prægnantem percutit; aut metum illi incutit, estque in causa, ut abortus sequatur, num scilicet, si fetus animatus jam erat rationalis anima, dicendum sit homicidium voluntarium, an casualis? Cajetanus 2. 2. q. 64. art. 8. ad 2. ait, si percussio aut metus talis fuit, ex quibus non raro, sed frequenter sequi solet abortus; & percutiens, aut incutiens metum, non ignorabat mulierem esse prægnantem: esse homicidium voluntarium, esto percutiens id homicidium non intenderet. Navarrus verò ubi *suprà* id negat, asserens esse casuale. Dicendum verò sic est. Nisi, juxta regulam à nobis propositam, percussio, aut incussio metus, tam patens, ac manifesta sit causa abortus comparatione percutiens, aut incutiens metum, dum ita percussit, aut metum incussit, ut prudentis arbitrio percutiens, aut eum metum incutiens, censetur ac si abortum intenderet, homicidium non esse voluntarium, sed casuale, esto percutiens aut incutiens metum, attenderit, mulierem esse prægnantem: eaque de causa regulariter, quando abortus evenit præter spem ejus, qui percussit, aut metum incussit, homicidium erit casuale. At verò quando percussio, aut incussio metus, esset tam manifesta causa abortus, ut arbitrio prudentis percutiens, aut metum incutiens, reputaretur ac si abortum intenderet, homicidium esse voluntarium, esto percutiens, aut incutiens talem metum, abortum non intenderit. Hoc modo esset homicidium voluntarium ob abortum subsequutum, qui ira in prægnantem percussit, ita illam percuteret, ut probabiliter timendus esset abortus, esto non intenderit abortum, sed satiare vindictæ appetitum. Hic enim perinde se haberet, ac ille, qui ex proposito intenderet graviter vulnerare, ita ut inde sequi verisimiliter posset mors, non intendendo eo modo vulnerati mortem, sed solum acrem vindictam, ex qua facile poterat sequi mors, de hoc enim, subsequuta ex eo vulnere morte, nullus sanæ mentis diceret, esse homicidium casuale, sed diceret esse voluntarium. Ita ille.

RESOL. XVIII.

An qui procuravit abortum ante animationem, incidat in excommunicationem, & irregularitatem?
Idem dicendum est de præbentibus opus, consilium, &c. Ex p. 7. tract. 5. Res. 8.

Respondeo affirmativè ex Bulla Sixti V. sed hoc dicente Bulla Greg. XIV. negativa sententia tenenda est; & idem Machadus de *pers. Conf. to. 1. lib. 2. p. 3. tract. 17. docum. 9. n. 1. & 2.* sic ait: Se ha de advertir, que Sixto V. por una constitucion especial dispuso, que todas las personas, que por si ó per otros cooperando con ayuda, consejo, ó de qualquiera otra manera

Tom. V.

fuesen causa de algun aborto: ora la criatura estè animada à nã: incurta en las penas, que ambo Desechos imponen à los homicidas; y assi mismo imponen de comunion mayor, ipso facto incurrenda contra los tales, y reservada à la Sede Apostolica su absolucion. Y que si fueren Clerigos, ipso facto, queden privados del oficio, beneficio; ó dignidad Ecclesiastica que tuvieren, è inhabiles para tenerlas; despues, y si fueren seculares, queden inhabiles para Orden sacro, y todo lo demas que queda dicho.

2. Despues Gregorio XIV. por otra especial constitucion moderò la de Sixto V. particularmente en dos casos. Lo primero, es quanto à lo que por Sixto V. se avia dispuesto, de que incurriessè en las penas referidas, aunque la criatura no estuviessè animada, ó quando se diessè solamente bebida, ó otro remedio para no concebir, ó hazese esteril la muger; cuyas penas dexa à la disposicion de los sagrados Canones, y Concilio Tridentino. Ita ille, cui adde Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 12. diff. 1. n. 2. & Bordonum in Consil. Regul. resol. 45. n. 1.*

3. Hoc Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 12. diff. 1. n. 3.* sic ait: Conforme à esto, el que el dia de oy procurasse abort, no estando la criatura animada, o diessè veneno de esterilidad, ó remedio, para no concebir, no quedaria descomulgado ni irregular. Igitur licet abortus fetus inanimati sub excommunicatione interdictus esset in Bulla Sixti V. nihilominus illa Bulla hac in parte abrogata est, & ad terminos juris communis, factorum Canonum, & Concilij Tridentini dispositionem redacta fuit per subsequentem Gregor XIV. Constitutionem. Propterea abortus fetus inanimis hoc tempore sub excommunicatione vetitus non est. Et ita etiam observat Mazuchellus *tract. de cas. reserv. disp. 2. c. 3. diff. 1. n. 2.* quod etiam dicendum est de præbentibus opus, consilium, &c.

RESOL. XIX.

Quo tempore factus animatur, ita ut, qui de illo abortum facium, incurram excommunicationem, & irregularitatem? Ex p. 7. tract. 5. Res. 6.

§. 1. AD hanc questionem sic responder Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 10. n. 65.* Petes, quando proles animatur anima rationali: Resp. Covarr. putat mares animari die 40. à conceptu, feminas 80. & ita communiter sentire DD. Sed nulla videtur ratio, quæ tanta sit discrepantia inter matrem ac foetum. Itaque verius est utrumque foetum animari simul atque fuerit formatus. Nam *Exodi 21.* juxta versionem 70. dicitur: Qui percusserit mulierem prægnantem, & illa abortum fecerit, si fetus erat formatus, dabit animam pro anima, si nondum erat formatus multabitur pecunia, ubi aperte insinuat foetum habere animam, simul ac formatus fuerit. Idem docent Medici. Quotum autem die formatio absolvetur, docet Lævinus Lempius *cap. 3.* citans Hippocratem *l. de natura fetus, matris formationem absolui aliquando die 30 aliquando 35 aliquando 40 aliquando 45.* foemina verò, nunc 35, nunc 40, nunc 45, nunc 50. Verum Hippocrates id non docet: nam *lib. de natura fetus n. 10.* docet masculum, ut longissimè triginta diebus formati; foeminam ut longissimè, 42. diebus, idque duobus locis eod. lib. repetit, & probat ex purgatione, quæ post masculum partum durat diebus 30. post foeminæ 42. ut diutissimè. Hucusque Lessius.

2. Non deferam etiam hic apponere verba Mazuch. *tract. de cas. reserv. disp. 2. c. 3. diff. 1. n. 5.* sic asserentis: Ego tamen verius existimo, utrumque foetum animari simul atque formatus est: sic enim *Exodi 21.* juxta

Bb 2

versio